

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 4

August 1944

42. årgang

Redigert av dr. agr. Aasulv Løddesøl.

OM STIKKTORVDRIFT.

Av konsulent Osc. Hovde.

Denne artikkelserie, som også vil bli utgitt som særtrykk, er en omarbeidet utgave av den brosjyre som kom ut i 1941 med tittel «Litt om stikktorvdrift, særlig i Nord-Norge», og hvis opplag nå er gått ut.

I denne nye utgave er avsnittene I, IV og V kommet i tillegg, og hovedavsnittet, «Rasjonell stikktorvdrift», er en del utvidet og supplert med flere tegninger, samtidig som noen eldre illustrasjoner er tatt ut.

Dette skrift er ment å skulle tjene til veiledning for tilvirkere av stikktorv. Når det gjelder forskjellige andre framstillingsmåter av torvbrensel, henvises til ingeniør A. Ordings brosjyre: «Brenntorv og brenntorvtilvirking», utgitt av Det norske myrselskap i 1940.

Oslo i mai 1944.

I. Torv som brensel.

A. Torv kvaliteten.

Brenntorv, eller «torv», som den populært kalles i store deler av vårt land, er betegnelsen for sterkt omdannet organisk substans som finnes nedleiret i våre myrer. Brenntorven er dannet vesentlig av planterester som er opphopet på voksestedet og som senere er fortorvet.

All torv er brennbar, når den er tilstrekkelig tørr. Men det er som kjent meget stor forskjell på myrenes verdi når det gjelder framstilling av torvbrensel. Og særlig stikktorven er mer enn annet torvbrensel avhengig av råtorvens kvalitet. For å bringe denne på det rene er det nødvendig å ta ut prøver av torven. Det brukes da helst et torvbor. Med dette kan en ta ut prøver i en hvilken som helst

dybde så langt boret rekker. I mangel av torvbor kan spas opp huller hvor prøvene tas.

Analysen av brenntorv, rå eller tørr, fås utført ved å sende inn prøver (ca. $\frac{1}{2}$ l) til Statens landbrukskjemiske kontrollstasjoner, eventuelt ved Det norske myrselskap.¹

1. Kvalitetsbedømmelse av brenntorvmyr.

Fortorvvingen er den viktigste faktor når det gjelder råtorvens kvalitet. Å bestemme fortorvingsgraden er forholdsvis lett med noen øvelse. En tar en liten torvprøve i hånden og forsøker å klemme vann ut av den. Får en ikke vann, men torvmassen presses ut mellom fingrene, er det brenntorv, og bedre brenntorv jo mer av massen som presses ut.

Fortorvingsgraden (humifiseringen) graderes grovt eller fint etter som en ønsker. No brukes mest svensken von Posts 10-delte skala,² hvor stigende tallverdi betegner stigende omdannelse. En regner at gradene fra 6 og oppover er brenntorv. God brenntorv kjennes feit som smør eller såpe. Ved luftens påvirkning vil den gjerne bli sort eller blålig, selv om den ofte kan være temmelig lys i myra.

Ved analyse gir volumvekten bra uttrykk for fortorvingsgraden, idet disse øker noenlunde proporsjonalt. Ved volumvekt forstås her vekten i gram av 1 dm³ lufttørr torv (fast masse). Til fortorvingsgraden H 5 svarer en volumvekt på ca. 400 g/dm³, og til H 10 svarer volumvekten 1000 — 1100 g/dm³.

Askeinnholdet kan ikke bestemmes uten analyse. En kan dog bedømme om det er særlig stort innhold av sandpartikler ved gnidning i hånden eller ved å tygge på den. Det sier seg selv at askeinnholdet bør være så lavt som mulig. I de fleste brenntorvmyrer hos oss er askeinnholdet fra 2 til 10 %, 5 % regnes som midlere askeinnhold. Myrer med over 15 % aske bør ikke nyttes uten i nødsfall.

Sammenholdsgraden er av stor betydning, særlig når det gjelder stikktorvframstilling. For å bringe denne på det rene tørkes en passende prøve. Hvis denne vanskelig lar seg bryte over, har torven god sammenhold (1), men hvis den lett går i stykker, er sammenholdet dårlig (2). Dårlig sammenhold bevirker stort svinn under transporten og er følgelig uheldig, men vil ofte forekomme for torv av høy fortorvingsgrad. Innhold av fiber og rottrevler øker sammenholdsgraden, mens innhold av trerester nedsetter denne.

Brennverdien bestemmes kalorimetrisk og angis i vannfri, men askeholdig torv. Dessuten kan brennverdien i torv med et

¹⁾ Jfr. O. Braadlie: Prøvetaking og analysemetoder, Medd. fra D. N. M. nr. 1 1941.

²⁾ Jfr. Aasulv Løddesøl: Det norske myrselskaps myrinventeringer. Medd. fra D. N. M. nr. 3 1941.

bestemt vanninnhold beregnes. Da brennverdien angis i kalorier pr. kg, varierer den ikke særlig sterkt, vanligvis fra 3000 til 4000 kalorier i torv med 25 % vann. Den må derfor sammenholdes med volumvekten for å gi et riktig bilde av torvprøvens verdi som brensel.

Av andre viktige faktorer når det gjelder kvalitetsbedømmelse av brenntorvmyr kan nevnes myras drenerings- og overflateforhold, innhold av stubber og rottrevler samt dybde og undergrunnsforhold.

2. Kvalitetsbedømmelse av stikktorv.

Når torven kommer direkte opp av myra, inneholder den som regel mellom 80 og 90 % vann og veier følgelig temmelig nær 1 kg pr. l, eller 1 tonn pr. m³. Ved tørking vil så vel vekt som volum avta, idet vannet fordampes, og torven krymper. Relasjonen mellom vekt- og krymping viser seg å være høyst forskjellig for de forskjellige torvslag og torvskvaliteter. Krympingen er i første rekke avhengig av fortorvingsgraden. I praksis kan en regne med at vanlig lufttørr stikktorv inntar fra 40 til 60 % av råtorvens volum, dvs. størst krymping for den sterkeste omdannede torv. Det viser seg videre at krympingen øker med avtagende vanninnhold, og følgelig avtar volumvekten sterkest i begynnelsen av tørkingen.

Vil en ha rede på torvens brennverdi pr. volumenhet, hvilket er av større interesse enn brennverdien pr. vektenhet, fås denne ved å multiplisere antall kal/kg med hektolitervekten. Mellom volumvekt og hektolitervekt er ifølge Braadlie et noenlunde bestemt forhold avhengig av torvstykkenes innbyrdes form og størrelse. Vanligvis veier 1 hl stikktorv fra 20 til 40 kg. For praktiske beregninger er det tilstrekkelig nøyaktig å regne med at hektolitervekten er ca. 10 kg mer enn 3/100 av volumvekten.

Forholdet mellom volumet av råtorv og tørr stikktorv i løst mål kan beregnes tilnærmet ved å redusere krympingen med 1/10 til 2/10 etter som torven pakkes seg.

For å ha et begrep også om fuktighetens innflytelse kan anføres at brennverdien varierer med omtrent 50 kal. pr. % vann innen området 20—40 %.

3. Stikktorv kontra annet brensel.

Av de betraktninger som er stilt i de to foregående avsnitt framgår tydelig at det i første rekke er råtorvens egenskaper, og da særlig fortorvingsgraden, som er avgjørende for stikktorvens verdi som brensel. Ved siden herav er selvfølgelig tørrhetsgraden, askeinnholdet og i mindre skala de andre forhold ved torven medbestemmende.

For å komme fram til et sammenligningsgrunnlag mellom stikktorv og annet brensel skal vi bygge på erfaringstall fra en rekke analyser. Vi går ut fra vanlig lufttørr stikktorv (25 % vann) med middels askeinnhold (3—5 %) og forutsetter at denne har en brenn-

verdi av 3500 kal/kg. Vi får da følgende variasjoner i volumvekt, hektolitervekt og brennverdi pr. hl for torv av forskjellig fortorvingsgrad (H 5—H9). Og videre angis antall hl. torv som må til for å tilsvare 1 hl av en del andre vanlige brenselstoffer beregnet på grunnlag av deres kalorimetriske brennverdi samt antall hl torv pr. de vanlig brukte måleenheter, for vedens vedkommende altså favner å $0,6 \times 2 \times 2$ m.

Fortorvingsgrad	H 5	H 6	H 7	H 8	H 9
Volumvekt, g/dm ³	400	550	700	850	1000
Hektolitervekt, kg/hl	22	27	31	36	40
Brennverdi, 1000 kal/hl	77	95	108	126	140
Barved, pr. hl	1,4	1,1	1,0	0,9	0,8
» pr. favn	34	26	24	22	19
Bjørkeved, pr. hl	1,7	1,4	1,2	1,0	0,9
» pr. favn	41	34	29	24	22
Brunkull, pr. hl	3,4	2,8	2,4	2,1	1,9
Koks, pr. hl	3,8	3,1	2,7	2,3	2,1
Steinkull, pr. hl	6,7	5,4	4,8	4,1	3,7
Solarolje, pr. hl	15	12	10	9	8
» pr. kg	0,17	0,14	0,12	0,10	0,9

Vi ser altså at brennverdien pr. hl øker nesten til det dobbelte fra dårlig til god torv. Det skal bemerkes at det brukes ofte atskillig dårligere torv enn den som er tatt med her.

I ved er kaloriprisen normalt ca 1 øre pr. 1000 kalorier, i kull, koks og olje noe mindre. Etter det skulle altså stikkortvprisen normalt kunne settes til kr. 0,80 å kr. 1,40 pr. hl, mens den vanligvis er fra kr. 0,50 til kr. 0,75 pr. hl.

Det er nemlig andre forhold ved torven som nedsetter dens evne til å konkurrere med annet brensel og som gjør at prisen oftest ligger noe lavere. I første rekke kommer det av at torv, og spesielt stikkortv, er et forholdsvis voluminøst brensel som tåler liten transport. Dessuten har torven fått et dårlig ord på seg på grunn av lukten ved forbrenningen og torvaskens letthet og store volum.

Men selv om torven visstnok har mangler som ikke kan bortdiskuteres, har den også betydelige fordeler, iallfall framfor ved. Blant annet kan nevnes dens evne til å holde på gloen. Det er lett sak i noenlunde tette ildsteder å fyre rundt med torv. Og det kan videre slås fast at som eget brensel er torv det billigste vi kan skaffe oss, når vi har laglig myr med noenlunde rimelige arbeidsforhold. Også som salgsvare får stikkortv en ny renessanse hver gang en brenselkrise oppstår.

B. Torvforbruket.

Torv har antagelig vært nyttet som brensel temmelig langt tilbake i tiden her i landet og da vesentlig i form av stikktorv. I P. Chr. Asbjørnsens bok: «Torv og Torvdriфт», nevner han at torv sannsynligvis ble nyttet som brenser i Møre allerede på Harald Hårfagres tid. Men først etterat skogen forsvant langs kysten ble torvbrensel alminnelig. Og forbruket har sikkert øket som en naturlig følge av befolkningstilveksten. Men vi kan også, iallfall i de senere år, konstatere små variasjoner etter som tilgangen og prisene på annet brensel har vært.

Under normale forhold utgjør hele landets torvforbruk nesten 1,5 mill m³ tørr torv¹⁾. Da det vesentlige herav er stikktorv, tilsvarer det ca. 200.000 kulltonn, eller 5 % av vårt samlede brenselsforbruk, som utgjør vel 4 mill. beregnede kulltonn pr. år. Av brenselsforbruket går imidlertid bare ca. 40 % til husbehov. Av dette dekkes således ca. 12,5 % med torvbrensel.

Innen Østlands-, Oplands- og Sørlandsfylkene er det bare i Hedmark det produseres nevneverdig brenntorv. Vestlandet, Trøndelag og Nord-Norge har således tilsammen ca. 98 % av landets torvforbruk. I disse landsdeler spiller derfor torv som brensel en meget viktig rolle. Regner vi ut samlet torvforbruk i disse 3 sistnevnte landsdeler, får vi at torven dekker vel 1/4 av husbehovsbrenselet. Og ved ytterligere å redusere torvens forbruksområde til kystbygdene — da det fortrinsvis er her den nyttes — kommer vi til at over 1/2 av brenselet i disse bygder normalt dekkes av torv.

I et par av Jordvernkomiteens innstillinger²⁾ har vi mer detaljerte oppgaver over torvforbruket i noen herreder langs kysten. For 16 utpregede kystherreder i Hordaland varierer torvforbruket fra 13,5 til 96,9 % med 58 % i gjennomsnitt. Og for 6 Helgelandsherreder er variasjonen fra 18,3 til 72,7 % med 50,6 % i gjennomsnitt.

I nevnte innstillinger har vi også temmelig sikre oppgaver over samlet brenselsforbruk pr. person. Beregnet som torv varierer dette i de 16 Hordalandsherreder mellom 34 og 62 hl, i gjennomsnitt 50 hl pr. innbygger pr. år. I de 6 Helgelandsherredene er variasjonen fra 42 til 61 hl, i gjennomsnitt også 50 hl.

Torvforbruket vil variere en del, blant annet med husstandens størrelse, idet en stor husstand har forholdsvis mindre brenselsbehov pr. husstandsmedlem enn en liten. Dessuten spiller jo mange andre forhold inn, eksempelvis husenes størrelse og kvalitet. Men oppgaven kan tjene som rettleiding for beregning av brenselsbehovet hvor andre erfaringstall mangler. En husstand på 6 medlemmer skulle altså trenge 300 hl eller 30 m³ stikktorv pr. år, et tall som også Jordvernkomiteen regner med.

¹⁾ Jfr. Medd. fra Det norske myrselskap nr. 6 1943.

²⁾ Jfr. Innstilling nr. 2 og 6 fra Komiteen for myr og jordvern i kystbygdene, oppnevnt av Landbruksdepartementet 25. juni 1936.

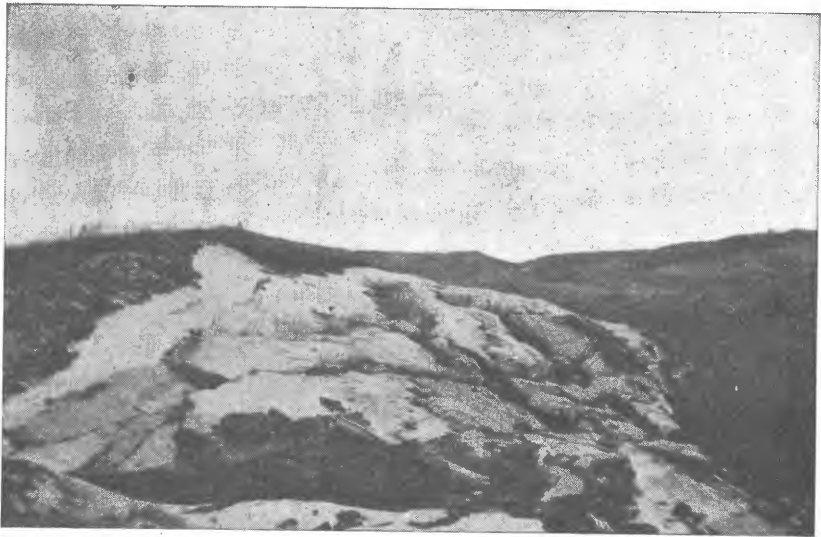

Fig. 1. Avskrapet berg. (Fot. Aa. L.)

C. Torvforrådet.

Det foreligger dessverre ingen oppgaver eller beregninger over vårt lands samlede torvforråd. Bare distriktsvis har vi slike oppgaver utarbeidet i forbindelse med myrselskapets myrinventeringer¹⁾. Dessuten har myrselskapet gjennom en årrekke undersøkt betydelige myrarealer innen en rekke fylker.

Torvforrådet er dessverre ulikt fordelt så vel mellom landsdelene og fylkene som mellom herredene og særlig de enkelte eiendommer mellom. Mens mange eiendommer med det noværende torvforbruk har forråd for flere hundre, ja tusen år, er andre helt uten torv. Og dette gjelder også de distrikter som ikke har annet eget brensel. Jordvernkomiteen har viet dette forhold særlig interesse i sine innstillinger, som omfatter kystbygdene på Vestlandet, i Trøndelag og Nord-Norge.

De mest nøyaktige oppgaver over torvforrådet har vi i myrinventeringene. Ved disse er skaffet til veie verdifulle opplysninger om så vel kvalitet som masse av brenntorven i myrene i en rekke herreder. For Østlandets vedkommende foreligger brenntorvstatistikk for en del herreder i Østfold og Hedmark fylker. På Vestlandet omfatter inventeringen fullstendig forrådsstatistikk for samtlige kystherreder i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal fylker og dessuten for 5

¹⁾ Jfr. Aasulv Løddesøl: Det norske myrselskaps myrinventeringer. Medd. fra D. N. M. nr. 3 1941.

Fig. 2. Ødelagt myrareal (Fot. O. H.)

kystherreder i Nordhordland. I Nord-Norge er torvmassen beregnet i 13 kystherreder på Helgeland og deler av Sør-Varanger.

Særlig langs kysten viser det seg at torvforrådet varierer sterkt herredene imellom. Mange herreder har torv for noen ganske få år — vel å merke hvis det ikke skal gå ut over jordsmonnet —, mens andre har torvforråd til å dekke hele brenselforbruket med i opptil 2—3 tusen år.

II. Stikktorvdriften i dag.

Stikktorv er den enkleste og sikkert også den eldste form for brenntorvframstilling. Metoden går ut på at torven stikkes (skjæres) ut av myra i bestemte stykker og legges til tørk uten å bearbeides. Produktet blir derfor av uensartet kvalitet, alt etter råtorvens egenskaper.

Arbeidsmetodene ved stikktorvframstillingen er mange. De har alle som regel sine spesielle fordeler på vedkommende sted. Det kan være torvkvaliteten, tørkeforholdene eller andre ting som har vært bestemmende for utformingen av metodene. Det er som oftest lite å innvende mot selve måten torven behandles på. Behandlingen av myrene og det avtorvede areal er det derimot ofte meget å utsette på. Dette forhold har vært pekt på for lang tid tilbake uten at det ser ut til å ha medført noen omfattende bedring. Det er derfor på høy

Fig. 3. «Torvdammer». (Fot. Aa. L.)

tid at grunneierne selv får øynene opp for de skadelige virkninger som stikktorvdriften kan medføre.

A. Skadelig avtorving.

At de skadelige følger av stikktorvdriften er betydelig har lenge vært kjent. Men at de er så alvorlige som de i virkeligheten er ble først klarlagt ved Myrselskapets og senere Jordvernkomiteens undersøkelser¹.

Det framgår av innstillingene at i alt 108 kystherreder er berørt av stikktorvdriftens skadevirkninger. Årlig ødelegges eller forringes i vesentlig grad over 1000 dekar eller 1 km² jord, og i alt er ødelagt over 50 km². Her er ikke innbefattet de arealer som skjøttes på en uforsvarlig måte uten nettopp å bli ødelagt, men gjelder for øvrig både myr og fastmark. Det aller meste av dette areal blir helt ødelagt for senere kultur, mens en del av det forringede areal nok vil kunne kultiveres til beiter eller beplantes med skog.

1. Torvflekking eller avskraping er den mest ytterliggående og verste form for jordødeleggelse. Den foregår ved at en mer eller mindre tykk lyng- eller grastorv, som ofte ligger direkte på fjell, stikkes i biter og tørkes til brensel. Det avtorvede areal omdannes til snauffjell eller grus- og sandmoer. Denne driftsmåte går

¹) Jfr. Aasulv Løddesøl: Jordødeleggelsen ved torvstikking i våre kystbygder. Medd. fra D. N. M. nr. 2 1936 og Jordvernkomiteens innstilling nr. 1, 2, 3, 6, 7, 8 og 9.

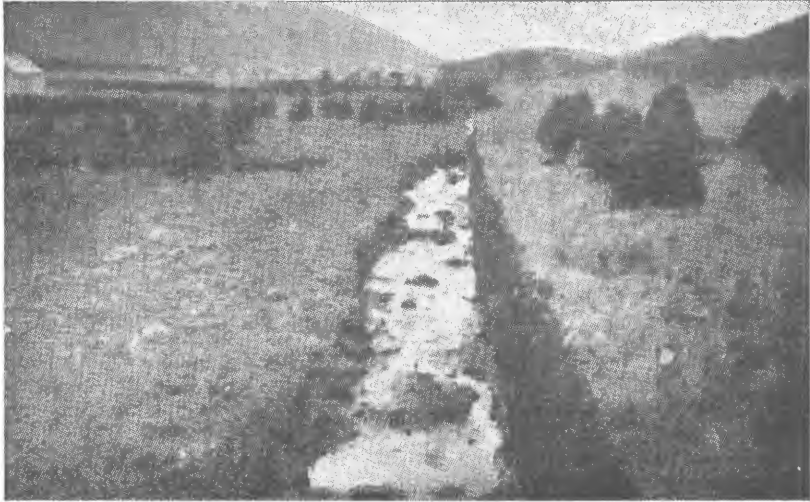

Fig. 4. Forsvarlig torvdrift. (Fot. O. H.)

mest ut over lyngmark, men i enkelte tilfelle kan godt grasbeite eller endog dyrket jord bli behandlet på denne måte. Torvflekking har foregått i størst utstrekning på Varangerhalvøya, langs Helgelandskysten, på Frøya og Øygaren utenfor Bergen. Ellers forekommer det langs hele vestkysten på øyer og holmer ytterst ute mot havet, hvor gjerne mangelen på jord er størst (fig. 1).

2. For sterk avtorvning av brenntorvmyr er den mest vanlige form for jordødeleggelse. Våre kystmyrer ligger for en stor del direkte på fjell, og torvkvaliteten er som regel best i de dypestliggende lag. Det er derfor fristende å ta med i meste laget, selv om en er oppmerksom på den skade det forårsaker. Som regel blir øverste torvlaget («avmålet», «avspennet», «pålompen») lagt igjen i torvgrava, men hvor undergrunnen er fjell blir dette altfor lite. Hvor myra har grus-, sand- eller leirundergrunn derimot kan avmåk og frostbenker gi tilstrekkelig matjord for etterfølgende kultur. I mange tilfelle er en slik avtorvet myr bedre for senere utnyttelse enten det gjelder dyrking, beite eller skoggrunn eller den samme myr før avtorvningen. Myr med sterk brenntorvkarater er nemlig dårlig dyrkingsjord. Den er altfor tett og vanskelig å få passende tørr. Dessuten er den helt død og formolder sent. Ved forsvarlig avtorvning vil en kunne bedre myras fysiske forhold og påskynde formoldingen. Mange steder nyttes så godt som hele torvlaget til brensel, og i de fleste tilfelle legges altfor lite jord igjen i torvgravene. Hvor myra behandles på denne måte kan avtorvning av brenntorvmyr bli minst like så skadelig som torvflekking. Dette går nemlig utover mer verdifull mark enn den torvflekkingen raserer. Og resultatet er ofte det samme (fig. 2).

I forbindelse hermed kan nevnes at «moldtak» til gjødselflanding ofte fullfører det ødeleggelsesverk som for sterk avtorving er begynnelsen til.

B. Rovdrift på myrene.

En annen side ved brenntorvdriften i dag er at det ofte sløses med brenntorven i myrene. Særlig i distrikter med store brenntorvmyrer drives ofte ren rovdraft. Hovedårsaken til dette er at det ikke sørges for regulering av vannet. En velger seg en vilkårlig plass ute på myra hvor det stikkes et hull, i beste fall så stort at det tilsvarende et års brensel. En kan på denne måte med stort besvær skaffe seg torv, men det er ofte vanskelig å komme i dybden, hvor gjerne den beste torv finnes. Når så vedkommende neste år kommer tilbake for å stikke torv, står torvgrava fra i fjor full av vann, og han må finne seg et nytt sted. For å være sikker på å holde vannet fra eldre torvgraver ute, gjensettes en skillevegg av minst 1 m tykkelse som demning. En og samme eier kan til og med grave flere slike «torvdammer» for året for å finne den beste torv, eller fordi torvgrava strømmes full av vann. På denne måte sløses ofte bort mer enn der kommer til nytte som brensel. Myr som er behandlet på denne måte er også vanskelig å utnytte senere, da den krever et uforholdsmessig stort planeringsarbeide og blir meget uensartet (fig. 3).

C. Forsvarlig stikktorvdrift.

Den mest vanlige torvingsmåte er likevel at det sørges for et slags avløp i torvgrava, idet myra avtorves fra laveste kant eller fra en side. Den ubrukelige del av torven lempes til side i torvgrava, og de brukbare torvstykker løftes opp på myrkanten. Herfra trilles eller kjøres de utover og legges til tørk. Hvor det finnes fastmark eller berg i nærheten brukes det som tørkeplass, men transporten dit kan ofte være tung og besværlig. Myr som tørkeplass er nok temmelig alminnelig, men er oftest mindre bra, da det sjelden sørges for utgrøfting og planering. Slik ugrøftet myr vil i våte år ofte stå nesten under vann, og tørkeforholdene blir umulige. Avløpet fra torvgrava er også sjelden tilfredsstillende, og planering av det avtorvede areal er enda mer ukjent. Vraktorven ligger hulter til bulter, og det mangelfulle vannavløp bevirker at torvgrava blir forsumpet, så den ofte er utilgjengelig både for mennesker og dyr. Men denne driftsmåte kan dog til nød forsvares for så vidt som jordsmonnet bevares, om enn i en noe ubekvem form.

I mange distrikter er vi imidlertid også heldigvis kommet temmelig langt i retning av rasjonell stikktorvdrift. Den vanligste av disse bedre arbeidsmetoder er torving fra laveste kant av myra og tørking på det avtorvede, planerte areal. Det forekommer endog at

en oppblander det etterlatte jordlag med sand eller grus for å påskynde formoldingen og få en grasbundet, fast flate å tørke på. Som regel brukes dog åpne, grunne grøfter. Men dette er likevel helt forsvarlig når det bare etterlates tilstrekkelig jordlag til dypere grøf-ting (fig. 4).

En egen form for stikktorvdrift er den vi kan kalle «omløpsdrift». Den foregår ved å avtorve dyrket myr, som igjen dyrkes etter avtorving. Torven tørkes dels på myra, dels i torvgrava.

Telen stiller ofte store hindringer i vegen for torvdriften, idet den trenger inn i torvbenken, særlig fra siden, men også ovenfra. Derved ødelegges torven til dels, og dessuten vanskeliggjøres arbeidet. Det er som regel på forsommeren at beste tørken er, så det gjelder å komme tidlig i gang. Det gjøres no lite eller intet for å holde telen ute. Også det er en betydelig mangel ved stikktorvdriften i dag.

Forts.

ÅRSMELDING FOR TRØNDELAG MYRSELSKAP FOR 1943.

Medlemsantallet har i 1943 vært 41 års-betalende og 18 livsvarige medlemmer, tilsammen 59.

Meddelelser fra Det norske myrselskap er som tidligere sendt medlemmene gratis.

Selskapet har i 1943 fått som bidrag fra Det norske myrselskap til brenntorvundersøkelser kr. 1.800,00. Fra Nord- og Sør-Trøndelag fylker er mottatt kr. 800,00, fra 36 av de 92 herreder i Nord- og Sør-Trøndelag fylker kr. 1.185,00, og fra 12 sparebanker og forretningsbanker kr. 990,00.

Styret vil herved få uttale sin beste takk for alle disse bidrag som har muliggjort det arbeid som ble utført i 1943.

Selskapets arbeid har i 1943 som i de nærmest foregående år vesentlig vært konsentrert om undersøkelser av brenntorvmyrer.

Nord-Trøndelag.

Etter anmodning av ordføreren i Gravvik herred undersøktes i 1943 i alt 10 forskjellige myrområder innen herredet. Tilsammen ble det kartlagt 7.000,42 dekar. Herav var det 718,12 dekar grasmyr og 1.247,45 dekar mosemyr. Resten var fastmark, skog og rabb samt vann.

Av myrområdene var det i alt 1.336,36 dekar brenntorvmyr med tilsammen 1.872.500 m³ råtorv. Kvaliteten er gjennomgående